

4-SINF O'QUVCHILARINING MUSIQIY TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHDAGI METODIK UZILISHLAR VA ULARNING YECHIMLARI

Y.D.Xamidjonova¹

1. Farg'ona davlat universiteti 2-kurs magistranti

Mas'ul muallif: Xamidjonova
Yulduzxon Dilshodjon qizi,
Farg'ona davlat universiteti 2-kurs
magistranti.

Received: 07 Oktabr 2026

Accepted: 12 Oktabr 2026

Published: 17 Oktabr 2026

Copyright: © 2026 by the
author(s). Licensee Musika
pedagogikasi. Madaniyat.
Etnografiya.

Iqtibos uchun: Xamidjonova, Y. D.
4-SINF O'QUVCHILARINING
MUSIQIY TAFAKKURINI
RIVOJLANTIRISHDAGI METODIK
UZILISHLAR VA ULARNING
YECHIMLARI / Y. D. Xamidjonova
// Musika pedagogikasi.
Madaniyat. Etnografiya. — 2026.
— T. 2, № 1. — B. 67–71.

Annotatsiya. Mazkur maqolada umumta'lim maktablarining 4-sinf “Musika madaniyati” darslarida o'quvchilarning musiqiy tafakkurini rivojlantirish jarayonida yuzaga keladigan metodik uzilishlar ilmiy-pedagogik jihatdan tahlil qilingan. 9–10 yosh davrining kognitiv xususiyatlari hisobga olinib, nota yozuvi, metroritm, interval va tovush balandligi kabi musiqiy tushunchalarni faqat abstrakt ta'riflar asosida emas, balki eshitish, ko'rish, harakat va amaliy ijro birligi orqali o'zlashtirish zarurligi asoslangan. Qoralama matnda uchragan 9–10 yoshni bevosita formal-mantiqiy tafakkur bosqichi sifatida talqin qilish aniqlashtirilib, bu davr konkret operatsiyalar bosqichida simvolik tizimlarni bosqichma-bosqich o'zlashtirish davri sifatida yoritildi. Tadqiqotda Kodályga tayanuvchi nisbiy solmizatsiya va Curwen qo'l belgilari, Orff-Schulwerkning harakat, nutq, ritm va cholg'u faoliyati, geymifikatsiya, QR-kodli audio topshiriqlar hamda milliy musiqiy materiallarni integratsiyalash asosida modernizatsiyalashgan metodik model taklif etilgan.

Kalit so'zlar: musiqiy savodxonlik, musiqiy tafakkur, kognitiv rivojlanish, 4-sinf, metodik uzilish, Kodály yondashuvi, Curwen qo'l belgilari, Orff-Schulwerk, geymifikatsiya, smart-didaktika, milliy musika.

МЕТОДИЧЕСКИЕ РАЗРЫВЫ В РАЗВИТИИ МУЗЫКАЛЬНО-СИМВОЛИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ УЧАЩИХСЯ 4 КЛАССА И ПУТИ ИХ ПРЕОДОЛЕНИЯ

Аннотация. В статье рассматриваются методические разрывы, возникающие при формировании музыкально-символического мышления учащихся 4 класса на уроках музыкальной культуры. С учетом когнитивных особенностей детей 9–10 лет обосновывается необходимость перехода от преимущественно словесно-описательного объяснения нотной грамоты к интеграции слухового восприятия, движения, визуализации и практического исполнения. Уточняется положение о возрастной периодизации Ж. Пиаже: 9–10-летние дети в основном находятся на стадии конкретных операций, поэтому усвоение абстрактных музыкальных символов требует опоры на наглядные и практические действия. Предлагается модернизированная модель, объединяющая относительную сольмизацию, ручные знаки Curwen, элементы Orff-Schulwerk, геймификацию, цифровые аудиозадания и национальный музыкальный материал.

Ключевые слова: музыкальная грамотность, музыкально-символическое мышление, когнитивное развитие, 4 класс, методический разрыв, подход Кодая, знаки Curwen, Orff-Schulwerk, геймификация, smart-дидактика.

METHODOLOGICAL GAPS IN DEVELOPING MUSICAL-SYMBOLIC THINKING OF FOURTH-GRADE PUPILS AND WAYS TO OVERCOME THEM

Abstract. This article analyzes methodological gaps that emerge in developing musical-symbolic thinking in fourth-grade Music Culture lessons. Considering the cognitive characteristics of nine- to ten-year-old pupils, it argues that music notation, meter and rhythm, intervals, and pitch relations should not be taught mainly through abstract verbal definitions, but through an integrated sequence of listening, visualization, movement, and practical performance. The article clarifies the interpretation of Piaget's developmental stages: most pupils of this age remain within the concrete operational stage, which makes scaffolded, hands-on mediation essential for mastering symbolic music systems. A modernized methodological model is proposed by combining relative solmization, Curwen hand signs used in Kodály-inspired practice, elements of Orff Schulwerk, gamification, QR-supported audio tasks, and Uzbek national musical materials.

Keywords: music literacy, musical-symbolic thinking, cognitive development, fourth grade, methodological gap, Kodály approach, Curwen hand signs, Orff Schulwerk, gamification, smart didactics, national music.

Kirish. Zamonaviy umumiy o'rta ta'limda musika madaniyati fanining vazifasi faqat qo'shiq kuylash yoki ayrim nazariy ma'lumotlarni o'zlashtirish bilan cheklanmaydi. Musika ta'limi o'quvchining eshitish tajribasi, ritmik sezgisi, obrazli tasavvuri, belgili-simvolik fikrlashi, ijodiy faolligi va estetik munosabatini bir butun holda rivojlantirishi lozim.

Ayniqsa boshlang'ich ta'limning yakuniy bosqichi bo'lgan 4-sinfda o'quvchi keyingi sinflarda uchraydigan murakkabroq musiqiy-nazariy tushunchalarni qabul qilishga tayyorlanadi. Shu sababli mazkur bosqichda musiqiy savodxonlikning qanday tashkil etilishi ta'limning keyingi uzluksizligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

4-sinf musiqa ta'limida nota yozuvi, cho'zimlar, o'lchov, interval, tovush balandligi va ritmik tuzilmalarni faqat matnli izoh hamda statik grafik shaklda berish o'quvchining real musiqiy tajribasi bilan nazariy belgi o'rtasida uzilish hosil qilishi mumkin. Biroq bu muammoni izohlashda yosh psixologiyasiga doir terminlardan aniq foydalanish zarur. J. Piaget nazariyasiga ko'ra, 7–11 yosh oralig'i asosan konkret operatsiyalar bosqichiga to'g'ri keladi; formal va to'liq mavhum-gipotetik fikrlash esa odatda keyinroq shakllanadi [1; 2]. Demak, 9–10 yoshdagi o'quvchidan musiqiy belgilarni to'liq abstrakt tizim sifatida birdan o'zlashtirishni kutish metodik jihatdan asosli emas.

Shundan kelib chiqib, 4-sinf musiqiy savodxonligini o'qitishda abstraksiyaga o'tish jarayoni konkret eshitish namunasi, vizual belgi, tana harakati, ovozli ijro, cholg'u amaliyoti va qayta refleksiya bilan bosqichma-bosqich bog'lanishi kerak. Bunday yondashuv musiqiy belgining ma'nosini o'quvchi uchun «jonlantiradi»: nota chiziqdagi belgi bo'lib qolmay, eshitiladigan tovush; ritmik cho'zim matematik kasr bo'lib qolmay, qarsak, qadam, bo'g'in va ijro davomiyligi; interval esa faqat raqam emas, ikki tovush orasidagi eshitiladigan munosabat sifatida idrok etiladi.

Jahon musiqa pedagogikasida mazkur vazifani hal qilishga xizmat qiluvchi yondashuvlar mavjud. Kodályga tayanuvchi pedagogik amaliyotda nisbiy solmizatsiya, Curwen qo'l belgilari va ritmik bo'g'inlardan foydalanish eshitish, ko'rish va harakat kanallarini bog'laydi [3; 4]. Orff-Schulwerk esa musiqa, nutq, harakat, tana perkussiyasi, cholg'u ijrosi, improvizatsiya va ijodiy faoliyatni integratsiyalash orqali bolani faol musiqiy tajribaga jalb etadi [5; 6]. Mazkur yondashuvlarni milliy musiqa materiali, doira usullari, o'zbek xalq kuylari hamda zamonaviy raqamli vositalar bilan uyg'unlashtirish 4-sinf uchun samarali metodik model yaratish imkonini beradi.

Tadqiqotning maqsadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi 4-sinf “Musika madaniyati” darslarida musiqiy tafakkurni rivojlantirish jarayonida yuzaga keladigan metodik uzilishlarni aniqlash, ularning kognitiv-didaktik sabablarini tahlil qilish hamda uzluksizlikni ta'minlovchi modernizatsiyalashgan metodik yechimlarni ilmiy asoslashdan iborat.

Mazkur maqsadga muvofiq quyidagi vazifalar belgilandi:

- 4-sinf o'quvchilarining yosh va kognitiv xususiyatlarini musiqiy savodxonlik mazmuni bilan qiyosiy tahlil qilish;
- musiqiy nazariy tushunchalarni o'qitishda uchraydigan metodik uzilishlarni tizimlashtirish;
- Kodályga tayanuvchi nisbiy solmizatsiya, Curwen qo'l belgilari va Orff-Schulwerk elementlarining didaktik imkoniyatlarini aniqlash;
- musiqiy savodxonlikni raqamli va geymifikatsiyalashgan topshiriqlar bilan boyitish yo'llarini asoslash;
- milliy musiqiy materiallarni nota, ritm va metroritm tushunchalari bilan integratsiyalash mexanizmini taklif etish;
- 4-sinf uchun “eshitish – harakat – belgi – ijro – refleksiya” ketma-ketligiga asoslangan metodik modelni ishlab chiqish.

Materiallar va metodlar. Tadqiqotning nazariy manbalarini bolalarning kognitiv rivojlanishi, musiqa pedagogikasi, musiqiy savodxonlik, faoliyatga yo'naltirilgan ta'lim, Kodályga tayanuvchi pedagogik amaliyot, Orff-Schulwerk, raqamli didaktika va o'yinlashtirilgan ta'limga oid ilmiy-metodik adabiyotlar tashkil etdi.

Tadqiqotda ilmiy-nazariy tahlil, strukturaviy-funksional tahlil, qiyosiy-pedagogik tahlil, konseptual tahlil, tizimlashtirish, pedagogik modellashtirish va metodik umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Tahlil birligi sifatida 4-sinf musiqiy savodxonligida uchraydigan asosiy tushunchalar — nota balandligi, ritmik cho'zim, metr va o'lchov, interval, dinamik belgi, musiqiy fraza hamda ularning o'quvchi faoliyatida namoyon bo'lish shakllari olindi.

Metodik muammoni baholashda quyidagi mezonlar asos qilib olindi: 1) tushunchaning yosh xususiyatiga mosligi; 2) eshitish-amaliy tajriba bilan bog'langanligi; 3) ko'rgazmalilik va harakat vositalarining mavjudligi; 4) o'quvchining faol ijro va yaratuvchanlik darajasi; 5) nazariya va milliy musiqiy tajriba integratsiyasi; 6) raqamli vositalar yordamida mustaqil mashq qilish imkoniyati; 7) baholashning faqat reproduktiv emas, balki amaliy kompetensiyani ham aniqlashi.

Natijalar va muhokama. Tahlil natijasida 4-sinf musiqiy savodxonligini o'qitishda beshta o'zaro bog'liq metodik uzilish aniqlashtirildi. Ularning har biri qoralamadagi asosiy g'oyalar saqlangan holda, ilmiy terminologiya va yosh psixologiyasi nuqtayi nazaridan qayta talqin qilindi.

1. Kognitiv-didaktik uzilish: abstrakt belgi va konkret tajriba o'rtasidagi nomuvofiqlik. 9–10 yoshli o'quvchi mantiqiy munosabatlarni tushunishga qodir bo'lsa-da, bu jarayon ko'proq konkret material, real harakat va ko'rgazmali tayanch bilan samarali kechadi [1; 2]. Shuning uchun nota cho'zimlarini faqat “butun – yarim – chorak – nimchorak” nisbatlari yoki metroritmni faqat kasr ko'rinishidagi o'lchov belgisi orqali tushuntirish o'quvchi uchun yetarli bo'lmasligi mumkin.

Metodik yechim sifatida har bir abstrakt belgi uch bosqichli tayanch bilan berilishi maqsadga muvofiq: avval eshitiladi va tanada his qilinadi, keyin ko'rgazmali model orqali tushuntiriladi, so'ngra an'anaviy nota belgisi bilan mustahkamlanadi. Masalan, chorak va nimchorak ritmlar qarsak, yurish qadami, ritmik bo'g'in va doira zarbi orqali bajarilgandan keyingina nota yozuvida aks ettiriladi. Bunday ketma-ketlik “belgi – ma'no” bog'lanishini mustahkamlaydi.

2. Metodik inersiya: musiqani o'rganish va notani o'qish jarayonlarining ajratib yuborilishi. Musiqiy savodxonlik ko'pincha alohida nazariy blok sifatida tashkil etilganda, bola kuylash, tinglash va ijro jarayonida hosil qilgan musiqiy tajribasini nota belgilariga ko'chira olmay qoladi. Natijada “notani bilish” va “musiqani anglash” ikki alohida faoliyatga aylanadi.

Kodályga tayanuvchi pedagogik amaliyotda nisbiy solmizatsiya, qo'l belgilari va ritmik bo'g'inlar tovush munosabatlarini jismoniy-harakatli va eshitish tajribasi bilan bog'laydi. Muhim ilmiy aniqlik shundaki, keng qo'llanadigan

qo'l belgilari John Curwen tizimidan olingan bo'lib, Kodály pedagogik amaliyotida moslashtirib qo'llanadi [3; 4]. Shuning uchun maqolada “Kodály xironomiyasi” degan umumlashtiruvchi ibora o'rniga “Kodályga tayanuvchi nisbiy solmizatsiya va Curwen qo'l belgilari” termini qo'llanildi.

Orff-Schulwerk esa bolalarni nutq, harakat, tana perkussiyasi, kuylash va sodda cholg'ular orqali faol musiqiy jarayonga kiritadi [5; 6]. Bu yondashuvda nota o'qish musiqiy faoliyatdan oldin emas, balki faol musiqalashning tabiiy davomi sifatida qaraladi. Shu jihat 4-sinfda nazariy tushunchalarni hayotiy musiqiy tajriba bilan bog'lash uchun ayniqsa muhim.

3. Texnologik uzilish: statik material va interaktiv o'quv muhiti o'rtasidagi tafovut. Bugungi o'quvchi audio, video, animatsiya va interaktiv topshiriqlardan faol foydalanadigan axborot muhitida ulg'aymoqda. Shu bois musiqiy tovushning balandligi, ritmik davomiyligi yoki interval munosabatini faqat qog'ozdagi rasm orqali tushuntirish yetarli emas. Biroq raqamlashtirishning o'zi metodik maqsad emas; raqamli vosita eshitish, solishtirish, tezkor teskari aloqa va mustaqil mashq qilish imkonini bergandagina didaktik qiymat kasb etadi.

Musiqiy savodxonlik sahifalariga QR-kod orqali qisqa audio namunalar, “eshit va belgila”, “ritmni takrorla”, “qaysi nota balandroq?”, “ritmik xatoni top” kabi topshiriqlarni birlashtirish o'quvchi uchun nazariy belgini real tovush bilan bog'lash imkonini beradi. Geymifikatsiya esa ball, bosqich, vaqt chegarasi yoki kichik musobaqa elementlari orqali takroriy mashqlarni qiziqarli faoliyatga aylantiradi. Bunda asosiy mezon o'yin emas, o'quv maqsadi bo'lishi zarur.

4. Etnomusiqiy uzilish: milliy eshitish tajribasi va nota nazariyasi o'rtasidagi bog'lanishning zaifligi. O'quvchining musiqiy tajribasi ko'pincha oilada, bayramlarda, ommaviy axborot vositalarida va milliy madaniy muhitda shakllanadi. Shu sababli musiqiy savodxonlik faqat Yevropa klassik namunalari bilan cheklanib qolsa, nazariy bilim o'quvchining mavjud eshitish tajribasidan uzilib qolishi mumkin.

Metodik jihatdan 2/4, 3/4 va 4/4 o'lchovlarni o'rgatishda o'zbek xalq qo'shiqlari, bolalar folklori, doira zarblari va sodda usul formulalaridan foydalanish samaralidir. Masalan, ritmik bo'linishni “bum – bak”, “qarsak – qadam” kabi motor-akustik birliklar bilan sezdirib, keyinchalik ularni nota davomiyligiga ko'chirish mumkin. Bu usul milliy materialni shunchaki bezak sifatida emas, nazariy tushunchani anglatadigan didaktik vosita sifatida qo'llashni nazarda tutadi.

5. Baholash uzilishi: reproduktiv bilim va real musiqiy kompetensiya o'rtasidagi tafovut. Agar o'quvchi “chorak nota nima?” degan savolga ta'rif bera olsa-yu, ammo chorak va nimchorak ritmni eshitib farqlay olmasa yoki ijro eta olmasa, nazariy bilim amaliy kompetensiyaga aylangan deb bo'lmaydi. Shu sababli 4-sinf musiqiy savodxonligida baholash faqat test yoki og'zaki so'rov bilan cheklanmasligi kerak.

Baholash tizimiga qisqa amaliy topshiriqlarni kiritish maqsadga muvofiq: ritmni qarsak bilan takrorlash, eshitilgan ikki tovushning yo'nalishini qo'l belgisi bilan ko'rsatish, notadagi ritmik xatoni topish, xalq kuyidan berilgan parchadagi urg'uni aniqlash, ikki taktli ritmik javob yaratish. Bunday topshiriqlar musiqiy eshitish, motor muvofiqlik va belgili tafakkurni birgalikda namoyon etadi.

Taklif etilayotgan modernizatsiyalashgan metodik model. Tadqiqot natijalari asosida 4-sinf musiqiy savodxonligini o'qitish uchun “Eshitish – Harakat – Ko'rgazma – Belgi – Ijro – Refleksiya” ketma-ketligiga asoslangan model taklif etiladi. Modelning asosiy tamoyili shundan iboratki, musiqiy abstraksiya o'quvchiga tayyor nazariy formula ko'rinishida emas, balki faol tajriba orqali bosqichma-bosqich olib kiriladi.

Bosqich	O'quvchi faoliyati	O'qituvchi vositasi	Kutiladigan natija
1. Eshitish	Tovush, ritm yoki kuy namunasini tinglaydi	Jonli ijro, audio, milliy kuy namunasi	Eshitish obrazi hosil bo'ladi
2. Harakat	Qarsak, qadam, tana perkussiyasi, qo'l belgisi bilan ifodalaydi	Curwen qo'l belgisi, Orff elementlari, ritmoplastika	Musiqiy hodisa kinestetik tajribaga aylanadi
3. Ko'rgazma	Grafik model, rang, kartochka yoki ritmik matritsani kuzatadi	Vizual sxema, magnit nota, interaktiv ekran	Eshitilgan hodisa ko'rinadigan model bilan bog'lanadi
4. Belgi	An'anaviy nota va ritmik belgini o'qiydi	Nota yo'li, o'lchov, ritmik formula	Musiqiy simbolning ma'nosi anglanadi
5. Ijro	Kuylaydi, chaladi, ritmni bajaradi yoki kichik tuzilma yaratadi	Ovoz, doira, bolalar cholg'ulari, raqamli trenajyor	Nazariya amaliy kompetensiyaga ko'chadi
6. Refleksiya	Nimani eshitgani, bajargani va qanday belgilaganini izohlaydi	Savol, o'zini baholash, juftlikdagi tahlil	Metakognitiv anglash va mustahkamlash yuz beradi

Ushbu modelni amalda qo'llashda har bir mavzuning murakkabligiga qarab bosqichlar qisqartirilishi yoki takrorlanishi mumkin. Masalan, yangi ritmik formulani o'rgatishda “eshitish – harakat – ko'rgazma – belgi” sikli bir necha marta takrorlanib, keyin ijro va refleksiyaga o'tiladi. Intervalni o'rgatishda esa ovoz bilan kuylash, qo'l harakati, grafik masofa va nota yozuvi bir vaqtning o'zida bog'lanadi.

Metodik yechimlarni amaliyotga tatbiq etish algoritmi.

1. Diagnostik kirish. O'qituvchi mavzu boshida o'quvchilarning eshitish va ritmik tayyorgarligini 1–2 daqiqalik amaliy topshiriq orqali aniqlaydi. Bu bosqich yangi nazariy tushuncha uchun tayanch nuqtani belgilaydi.

2. Musiqiy tajribani faollashtirish. Yangi tushuncha o'quvchi ilgari bilgan qo'shiq, xalq kuyi, ritm yoki harakat bilan bog'lanadi. Masalan, 2/4 o'lchov tanish bolalar qo'shig'idagi kuchli va kuchsiz hissalarini aniqlash orqali kiritiladi.

3. Multimodal taqdim etish. Bir xil tushuncha eshitish, ko'rish va harakat kanallari orqali ifodalanadi. Bu 9–10 yoshdagi o'quvchining konkret tayanchga ehtiyojini hisobga oladi.

4. Belgilashtirish. O'quvchi avval tajribada bajargan hodisani nota, ritmik formula yoki termin bilan nomlaydi. Shunda termin tajribadan keyin keladi va mazmun bilan to'ladir.

5. Geymifikatsiyalashgan mashq. 3–5 daqiqalik kichik topshiriqlar orqali yangi bilim tez-tez takrorlanadi: “ritmni top”, “notani joylashtir”, “qo'l belgisini ko'rsat”, “audio va belgini moslashtir”.

6. Milliy material bilan transfer. O'zlashtirilgan tushuncha o'zbek xalq qo'shig'i, doira usuli yoki milliy kuy parchasida topiladi. Bu nazariyani o'quvchining madaniy tajribasi bilan bog'laydi.

7. Formativ baholash va refleksiya. Dars oxirida o'quvchi nafaqat to'g'ri javobni, balki qanday eshitgani, qanday bajargani va qaysi belgi bilan ifodalaganini qisqa tushuntiradi.

Muhokama. Taklif etilayotgan model qoralamadagi “akademik mavhumlik”, “metodologik inersiya”, “texnologik ziddiyat” va “etnomusiqiy uzilish” kabi g'oyalarni saqlaydi, biroq ularni mutlaq hukm sifatida emas, tekshirilishi va metodik vositalar bilan bartaraf etilishi mumkin bo'lgan pedagogik muammolar sifatida talqin qiladi. Bu ilmiy maqola uslubi uchun muhimdir: masalan, “amaldagi darslik dars samaradorligini keskin pasaytiradi” degan qat'iy xulosa empirik ma'lumot bo'lmasa asoslanmagan bo'lib qoladi. Shu bois mazkur fikr “interaktiv audio va amaliy mashqlar yetarli bo'lmaganda nazariya-amaliyot bog'lanishi zaiflashishi mumkin” tarzida ehtiyohtkor ilmiy shaklga keltirildi.

Shuningdek, “Alfa avlodi” tushunchasi ommabop adabiyotlarda keng ishlatilsa-da, u qat'iy psixologik-didaktik kategoriya sifatida yetarli darajada bir xil talqin qilinmaydi. Shu sababli maqolada asosiy dalil avlod yorlig'iga emas, o'quvchilarning multimediaga boy axborot muhitida ta'lim olayotgani va musiqa fanining o'zi audio-vizual-amaliy tabiatga ega ekaniga tayanadi.

Taklif etilgan yondashuvning afzalligi shundaki, u xorijiy musiqa pedagogikasi elementlarini tayyor ko'chirishni emas, balki ularni milliy musiqiy material va maktab sharoitiga moslashtirishni ko'zda tutadi. Masalan, Curwen qo'l belgilari tovush balandligi munosabatini ko'rsatishda, Orffga xos tana perkussiyasi va improvizatsiya ritmik faoliyatda, doira usullari esa milliy metroritmik tajribani faollashtirishda o'zaro birlashtiriladi. Natijada metodik modelning markazida alohida metod emas, o'quvchining faol musiqiy tajribasi turadi.

Xulosa. 4-sinf musiqa ta'limida musiqiy savodxonlikning asosiy muammosi nazariy tushunchalarning mavjudligida emas, balki ularni o'quvchining yosh xususiyati va real musiqiy faoliyati bilan qanday bog'lashda namoyon bo'ladi. 9–10 yoshdagi o'quvchi mantiqiy munosabatlarni o'zlashtira boshlagan bo'lsa-da, murakkab abstrakt belgilarni anglashda konkret, ko'rgazmali va harakatli tayanchlarga ehtiyoj sezadi. Shu sababli musiqiy savodxonlik “ta'rif – yodlash – takrorlash” ketma-ketligidan “eshitish – harakat – ko'rgazma – belgi – ijro – refleksiya” ketma-ketligiga o'tishi maqsadga muvofiq.

Tahlil natijasida kognitiv-didaktik, metodik, texnologik, etnomusiqiy va baholash bilan bog'liq uzilishlar ajratildi. Ularni bartaraf etishda Kodályga tayanuvchi nisbiy solmizatsiya va Curwen qo'l belgilari, Orff-Schulwerkning faol musiqalash elementlari, geymifikatsiya, QR-kodli audio mashqlar va milliy musiqiy materiallarni integratsiyalash samarali metodik imkoniyat sifatida namoyon bo'ladi.

Taklif etilgan modernizatsiyalashgan model boshlang'ich va keyingi bosqich musiqa ta'limi o'rtasidagi mazmuniy uzluksizlikni kuchaytirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, modelning samaradorligini keyingi tadqiqotlarda tajriba-sinov ishlari, diagnostik mezonlar, nazorat va tajriba guruhlar natijalari orqali empirik tekshirish zarur. Bu esa mazkur nazariy-metodik taklifni amaliy jihatdan yanada ishonchli asoslash imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxat.

1. Piaget J., Inhelder B. The Psychology of the Child. – New York: Basic Books, 1969.
2. Piaget J. The Origins of Intelligence in Children. – New York: International Universities Press, 1952.
3. Choksy L. The Kodály Method I: Comprehensive Music Education. – 3rd ed. – Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 1999.
4. Houlahan M., Tacka P. Kodály Today: A Cognitive Approach to Elementary Music Education. – 2nd ed. – New York: Oxford University Press, 2015.
5. Goodkin D. Play, Sing, and Dance: An Introduction to Orff Schulwerk. – Miami: Schott, 2002.
6. American Orff-Schulwerk Association. The Orff Schulwerk Approach: music, movement, speech and creative activity in learning. – AOSA methodological resources.
7. Swanwick K. Teaching Music Musically. – London: Routledge, 1999.
8. Hallam S. The Power of Music: Its Impact on the Intellectual, Social and Personal Development of Children and Young People // International Journal of Music Education. – 2010. – Vol. 28, No. 3. – P. 269–289.
9. Mayer R.E. Multimedia Learning. – 2nd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009.
10. Gee J.P. What Video Games Have to Teach Us About Learning and Literacy. – New York: Palgrave Macmillan, 2007.
11. Avliyakov N.X., Musaeva N.N. Pedagogik texnologiya. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2012. – 208 b.
12. Omonov H.T., Xo'jayev N.X., Madyarova S.A., Eshchonov E.U. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2009. – 240 b.
13. Shoyimova Sh.S. Ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: IJODPRINT, 2020. – 310 b.
14. Anorqulova G.M. Ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Innovatsiya ziyo, 2021. – 228 b.
15. Gordon E.E. Learning Sequences in Music: Skill, Content, and Patterns. – Chicago: GIA Publications, 2012.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- [1] Piaget J., Inhelder B. The Psychology of the Child. – New York: Basic Books, 1969.
- [2] Piaget J. The Origins of Intelligence in Children. – New York: International Universities Press, 1952.
- [3] Choksy L. The Kodály Method I: Comprehensive Music Education. – 3rd ed. – Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 1999.
- [4] Houlahan M., Tacka P. Kodály Today: A Cognitive Approach to Elementary Music Education. – 2nd ed. – New York: Oxford University Press, 2015.
- [5] Goodkin D. Play, Sing, and Dance: An Introduction to Orff Schulwerk. – Miami: Schott, 2002.
- [6] American Orff-Schulwerk Association. The Orff Schulwerk Approach: music, movement, speech and creative activity in learning. – AOSA methodological resources.
- [7] Swanwick K. Teaching Music Musically. – London: Routledge, 1999.
- [8] Hallam S. The Power of Music: Its Impact on the Intellectual, Social and Personal Development of Children and Young People // International Journal of Music Education. – 2010. – Vol. 28, No. 3. – P. 269–289.
- [9] Mayer R.E. Multimedia Learning. – 2nd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009.
- [10] Gee J.P. What Video Games Have to Teach Us About Learning and Literacy. – New York: Palgrave Macmillan, 2007.
- [11] Avliyakov N.X., Musaeva N.N. Pedagogik texnologiya. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2012. – 208 b.
- [12] Omonov H.T., Xo‘jayev N.X., Madyarova S.A., Eshchonov E.U. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2009. – 240 b.
- [13] Shoyimova Sh.S. Ta’lim texnologiyalari. – Toshkent: IJODPRINT, 2020. – 310 b.
- [14] Anorqulova G.M. Ta’lim texnologiyalari. – Toshkent: Innovatsiya ziyo, 2021. – 228 b.
- [15] Gordon E.E. Learning Sequences in Music: Skill, Content, and Patterns. – Chicago: GIA Publications, 2012.

